

KAPADOKYA SICAK HAVA BALONCULUĞU ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA*

Araştırma Makalesi / Research Article

Özen, İ.A., Güneren Özdemir, E. (2019). Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğu Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Nevşehir Hacı BektaŐ Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 579-595.

GeliŐ Tarihi: 13.07.2019
Kabul Tarihi: 27.12.2019
E-ISSN: 2149-3871

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Akın ÖZEN
Nevşehir Hacı BektaŐ Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü
akin@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-1172-5448

Doç. Dr. Ebru GÜNEREN ÖZDEMİR
Nevşehir Hacı BektaŐ Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İŐletmeciliđi Bölümü
ebruguneren@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-2669-4402

ÖZ

Kapadokya, taşıdığı kültürel mirasın yanı sıra, eşsiz doğal güzellikleri ile macera ve doğa turizminin yapılabildiği en elverişli bölgelerden biridir. Birçok macera turizmi türünün deneyimlenebildiği bölgede, sıcak hava balon turları Kapadokya’da turizminin gelişimine ve çeşitlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Son 20 yıl içerisinde Kapadokya’da balon turizmi ile ilişkilendirilebilen önemli yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırımlar gerek Türkiye’de gerekse dünyada öne çıkmayı başarmışlardır. Kapadokya Bölgesi’nde 1990’lı yıllarda ivme kazanan sıcak hava balonculuğu, bölgenin katma değerü yüksek ekonomik getiri kaynaklarından birisidir. Bugün, Kapadokya’nın, Türkiye ve dünyanın en önemli balon uçuş merkezi olduğunu söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı, Kapadokya sıcak hava balonculuğunun ne zaman başladığını, tarihsel bir süreç içerisinde nasıl geliştiğini, bölge için önemini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Kapadokya’da sıcak hava balonculuğuna geçmişte tanık olmuŐ iŐletmeci, pilot ve sektör temsilcilerinden oluşan on katılımcı ile görüşülmüŐtür. Araştırmanın bulguları kapsamında, Kapadokya sıcak hava balonculuğunun tarihçesi ve gelişim sürecini gösteren tablolar oluşturulmuş, ayrıca bölge turizmüne ekonomik, çevresel, mevsimsel, tanıtım ve imaj yönlü etkileri belirlenmiŐtir.

Anahtar Kelimeler: Sıcak Hava Balonu, Balon Turu, Destinasyon İmajı, Kapadokya, Tarihçe, Nitel araştırma.

A QUALITATIVE RESEARCH ON CAPPADOCIA HOT AIR BALLOONS

ABSTRACT

In addition to its cultural heritage, Cappadocia is one of the most favorable places for adventure and nature tourism with its unique natural beauty. In the area where many types of adventure tourism can be

*Bu çalışma, 2017 yılında tamamlanan “Deneyimsel Tüketim, Destinasyon İmaj Algısı ve Davranışsal Sonuçları İliŐkisi: Kapadokya Sıcak Hava Balon Deneyimi.” isimli doktora tezinden türetilmiŐtir.

experienced, hot air balloon tours make important contributions to the development and diversification of tourism in Cappadocia.

In the last 20 years, significant investments have been made in Cappadocia that can be associated with balloon tourism. These investments should have been able to stand out in the world as well as in Turkey. Hot air ballooning, which gained momentum in the 1990s in the Cappadocia Region, is one of the region's high value-added economic return sources. Today, Cappadocia, Turkey, and said that the most important center of the world balloon flight.

The aim of this study is to determine when Cappadocia hot air ballooning started, how it developed in a historical process and its importance for the region. Qualitative research method and semi-structured interview technique were used in the study. In Cappadocia, ten participants were interviewed, consisting of operators, pilot and sector representatives who have witnessed hot air ballooning in the past. Within the scope of the findings of the study, tables showing the history of Cappadocia hot air ballooning and its development process were formed, and economic, environmental, seasonal, promotional and image oriented effects of the region tourism were determined.

Keywords: Hot-air balloon, Balloon Tour, Destination Image, Cappadocia, Historically, Qualitative research.

1. GİRİŞ

Kapadokya Bölgesi doğa ve kültür turizmi ile Türkiye'nin en önemli turizm bölgelerinden birisidir. Bölge, bir turistik ürün olarak günümüz post-modern turistlerin aradıkları sıra dışı özelliklerin neredeyse tamamına sahip olması ile gerek yurtiçi turizm pazarında gerekse yurtdışı pazarlarda dikkat çekmektedir.

Bir bölgenin turizm arzını oluşturması için gerekli temel unsurlar şu şekilde sıralanabilir. Çekicilikler (doğal, sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik), etkinlikler (Festival, fuar, kongre, bayram, şenlik, karnaval), ulaşılabilirlik (altyapı olanakları), turizm işletmeleri (konaklama, yiyecek-içecek, ulaştırma, aracılık hizmetleri sunan işletmeler) ve imaj (turizm bölgelerinin zaman içinde sahip oldukları izlenimleri) (Karagöz vd. 2013). Kapadokya Bölgesi bu açıdan değerlendirildiğinde; eşi benzeri olmayan peri bacaları, vadileri, akarsuları insan eliyle oluşturulmuş kaya ev ve kiliseleri, geçmiş medeniyetlere ev sahipliği yapmış yeraltı şehirleri ve kültürü ile önemli çekicilik unsurları içermektedir. Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası festivallere sahip olması ile etkinlikler açısından önemli bir merkez durumundadır. Anadolu'nun ortasında diğer tüm turizm merkezlerine neredeyse aynı mesafede, mevcut havaalanı ve altyapı olanaklarına sahip olması ile kolay ulaşılabilir bir konumdadır. Kapadokya bölgesinin en önemli özelliklerinden birisi de doğa ile iç içe kayadan oyma mekânlardan oluşan konsept butik oteller ve ayrıca dört, beş yıldızlı otellerle turistlerin konaklama ihtiyaçlarını en uygun fiyatlarla karşılayabilmesidir.

Kapadokya Bölgesi'nde, doğa temelli turistik ürün çeşitlendirilmesi devamlı bir gelişim göstermektedir. Bölgede, macera turizmi kapsamında ATV (All-Terrain Vehicle) turları, at turları, bisiklet turları ve sıcak hava balon turları düzenlenmektedir.

Sıcak hava balon turları, özel hava şartları gerektirmesi, sistematik bir organizasyona ihtiyaç duyulması ve uçuşun gerçekleştiği bölgenin seyirlik olmasının istenmesi nedenleri ile diğer turistik ürünlerden farklılaşmaktadır. Sıralanan hususlar dikkate alındığında, dünyada az sayıda destinasyon, sıcak hava balonu turları yapılabilmesine uygundur. Kapadokya'da farklı görsel özelliklere sahip vadilerde, meteorolojik şartlardan dolayı oluşan hava nehirlerine (gündüz ve gece arasındaki sıcaklık farkıyla oluşan hava akımı) kapılan sıcak hava balonu, adeta bir nehirde rafting yapar gibi, vadiler arasında hem dikey hem de yatay olarak devamlı değişen bir manzara ortamında gerçekleştirilmektedir. Bütün bu özellikler dikkate alındığında Kapadokya'da yapılan balon turları eşsiz, unutulmaz ve sıra dışı bir deneyim yaşatmakta ve turistlerde önemli izler bırakmaktadır.

Ülkemizde sıcak hava balonculuğunun ilk uygulandığı destinasyon olan Kapadokya Bölgesi, bugün sıcak hava balonu aktivitelerinden bağımsız düşünülemez. Bölgeye yönelik hazırlanan tüm pazarlama iletişimi materyallerinde sıcak hava balonu imgesine yer verilmektedir. Nitekim Tucker (2010), oluşumu uzun yıllar alan "peribacaları" simgesi ile anılan Kapadokya imajının, son 20 yıldır sıcak hava balonu simgesi ile birlikte anılır olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, bir turizm bölgesinin bilinirliği o bölgeye seyahat tercihini önemli oranda etkilemektedir (Tasci vd.

2007). Bu açıdan bakıldığında, Kapadokya destinasyonun tercih edilmesinde, peribacaları simgesinin, sıcak hava balonu simgesiyle birlikte güçlendiği ve seyahat tercihlerini olumlu etkilediği de düşünülmektedir.

Bir araştırma yaklaşımına sahip olan bu makalenin inceleme alanını oluşturan Kapadokya’da turistik sıcak hava balon turları 1990’lı yıllarda başlamıştır. Sonraki yıllarda talep artışıyla doğru orantılı olarak balon işletme sayısı artarak bugünkü durumuna gelmiştir. Bölgede hava şartlarının uygun olduğu günlerde sıcak hava balon turları düzenlenmektedir. Bu çalışmada sıcak hava balon turlarının nasıl ve ne zaman başladığı, bölgeye etkileri ele alınmaktadır. Bu açıdan çalışmanın önemli ve öncü bir özelliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

2. KAPADOKYA VE SICAK HAVA BALONCULUĞU

Kapadokya, doğanın, tarihin ve kültürlerin bir uyum içinde bütünleştiği bir destinasyondur. Bu alanı özel kılan eşsiz özelliği yaklaşık 60 milyon yıl önce, Erciyes, Hasan dağı ve Güllü Dağ’ın aktif volkanların milyonlarca yıldır yağmur ve rüzgâr tarafından aşındırması ile oluşturduğu “Peri Bacaları” olarak adlandırılan kaya yapılarıdır. Aynı zamanda, on dokuzuncu yüzyılın kayaya oyulmuş geleneksel Kapadokya evleri, bölgenin eşsizliğini ifade etmektedir. Bölgenin değeri de uluslararası kuruluşlar tarafından takdir edilmiş ve Kapadokya’daki Göreme Ulusal Parkı 1985’te UNESCO Dünya Mirasları Listesine eklenmiştir (Özel, Kozak, 2016; Tucker ve Carnegie, 2014).

Kapadokya taşıdığı kültürel mirasın yanı sıra, eşsiz doğal güzellikleri ile macera ve doğa turizminin yapılabildiği en elverişli bölgelerden biridir. Birçok doğa sporunun yapılmasına imkân tanıyan bölgede, turizmin gelişimine ve çeşitlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bölgede yapılan ve öne çıkan doğa aktiviteleri, Türkiye’de adı artık Kapadokya ile anılan balon turları, ATV turları, dağ bisikleti ve atlı safaridir.

Son 20 yıl içerisinde Kapadokya’da balon turizmi ile ilişkilendirilebilen önemli yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırımlar gerek Türkiye’de gerekse dünyada öne çıkmayı başarmışlardır. Kapadokya Bölgesi’nde 1990’lı yıllarda ivme kazanan sıcak hava balonculuğu, bölgenin katma değeri yüksek ekonomik getiri kaynaklarından birisidir. Bugün, Kapadokya’nın, Türkiye ve dünyanın en önemli balon uçuş merkezi olduğunu söylenebilir.

Son yıllardaki gelişmeleri istatistiki olarak gözler önüne seren veriler Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’nden (SHGM) resmi yazı ile temin edilmiştir. Buna göre, 2014 – 2018 yılları arası Kapadokya Bölgesi’nde 25 balon işletmesine ait uçuş sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Kapadokya Bölgesi Turistik Sıcak Hava Balon Uçuş ve Turist Sayıları (2014-2018)

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018
Uçuş Sayısı	27.006	28.817	15.674	19.500	26.000
Turist Sayısı	474.595	498.886	228.805	330.000	535.500

(Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2018)

2018 Aralık ayı itibarıyla Kapadokya Bölgesi’nde tescilli 25 adet balon işletmesine ait 258 adet balon, 205 lisanslı balon pilotu, 210 yer ekip şefi bölgede turistlere hizmet vermiştir. Kapadokya’da faaliyet gösteren balon işletmeleri, 2014-2018 yılları arasında 116.997 uçuş ile 2.115.186 turiste balon deneyimi yaşatmışlardır (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2018).

2.1. Kapadokya’da Sıcak Hava Balon Uçuşları ve Koordinasyonu

Kapadokya Bölgesi’nde 2000’li yıllar sonrası balon uçuşlarında talep ve arzın artması uçuşları kontrol eden bir otoritenin olmaması ve uçuşların belli bir kurala bağlı olmaması bölgede balon kazalarının yaşanmasına neden olmuştur.

Bu nedenle SHGM tarafından sektördeki tüm aktörlerin gelişim süreçlerinin birbirleri ile etkileşim içinde ve bütünleşik bir program dâhilinde gerçekleştirilmesi için çok sayıda yeni

düzenleme hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede ilk etapta, Kapadokya bölgesindeki balon faaliyetlerini koordine etmek üzere bölgedeki operasyonlarda uzman olan personelden oluşan “Balon Çalışma Grubu” oluşturulmuştur (Mantı, 2014).

Balon faaliyetlerinin gelişmesine paralel olarak ikinci etapta slot (balon şirketlerine belirli bir saatte tahsis edilen uçuş izni) uygulaması başlatılmıştır. 14.06.2013 tarihinde “Balonla Uçuş Tedbirleri Genelgesi” yayınlanmış ve 26.02.2014 tarihinde revize edilmiştir. Ayrıca 14.07.2013 tarihinde “Nevşehir Kapadokya Balon Uçuş Sahası Sıcak Hava Balonları Slot Uygulama Talimatı” yayınlanmış, 29.09.2015 tarihinde de revize edilmiş ve halen kullanılmaktadır.

Ayrıca, yukarıda anılan slot uygulaması dünyada bir ilk olma niteliği de taşımaktadır (Mantı, 2014). Kapadokya Balon Uçuş Slot Hizmet Merkezi’ne ilişkin düzenleme, 1 Kasım 2013 tarihinde, 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu, 10/11/2005 tarihli ve 5431 sayılı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü teşkilat ve görevleri hakkında kanun ve 10/06/2013 tarihli ve 7773 sayılı bakanlar kurulu kararı ile resmileştirilmiştir (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2015). Bu merkez, kuruluşundan bu yana, Ürgüp Mustafapaşa’da Kapadokya Meslek Yüksekokulu bünyesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

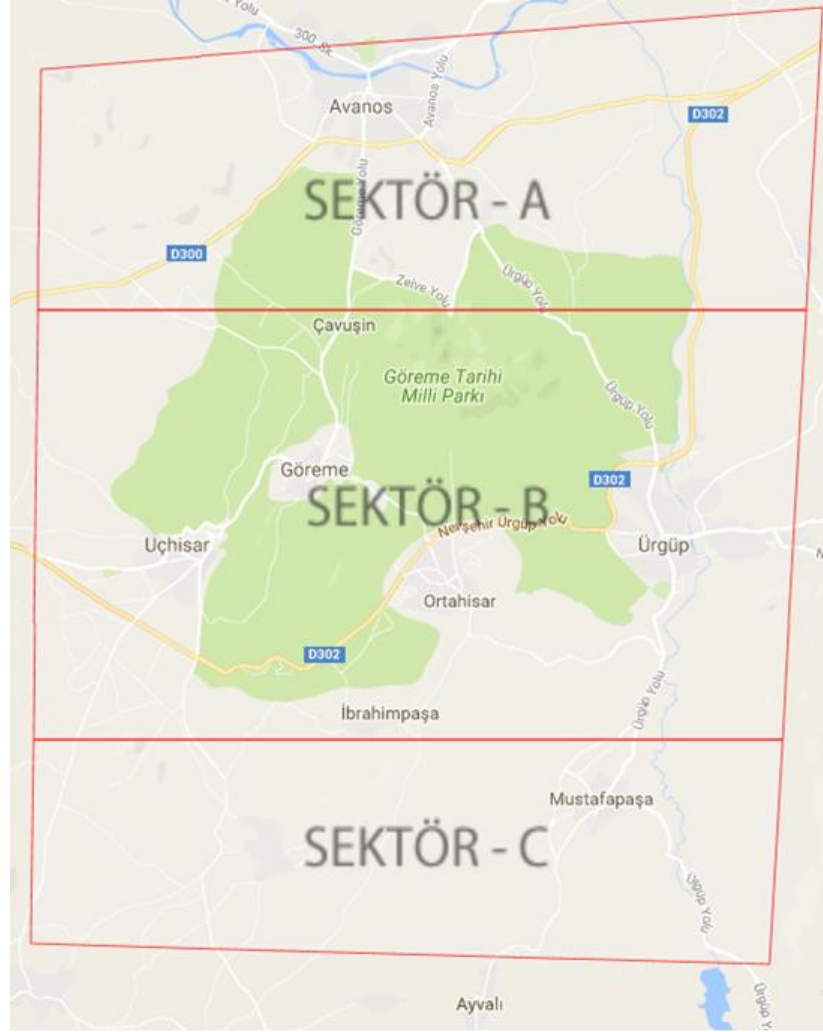
Slot hizmet merkezi, balon şirketlerinin uçuşlarını koordine ettiği gibi her uçuştan önce balon şirketlerinin kaç balon uçuracağı ve her bir balonda kaç yolcu bulunacağı (uçuş planlaması) gibi bilgileri planlamaktadır (Mantı, 2014). Kapadokya’da Slot Hizmet Merkezi’nin kurulduğu tarihten bu yana, her bir işletme sabah ve öğlen periyodu olmak üzere günde iki uçuş gerçekleştirebilmektedir. Balon işletmeleri uçuş öncesi balon uçuş merkezi bilgi sistemine on-line bağlanarak işletmeye ait uçuş detaylarını içeren bilgileri sisteme iletmektedir. Bu bilgiler: Balon İşletmesi, Periyod, Balon Tescil No, Pilot Adı, Gözlemci Pilot, Yer Ekibi Şefi, Uçuş Tipi, Periyod Kalkış Alanı, Periyod Uçuş Süresi, Periyod Kalkış Saati, Uygunluğu Saati, G. Kalkış Saati, G. İniş Alanı, G.İniş Saati, B.İniş Saati, P.Yolcu Sayısı, G.Yolcu Sayısı, GPS Datası, İptal Nedeni, Bayrak ve Balon Hacmi olmak üzere 21 farklı veri içermektedir. Slot Hizmet Merkezine iletilen bu bilgiler çerçevesinde, balon işletmelerinin uçuşlarına ilişkin onay, iptal veya bekleme kararı verilebilmektedir.

2.2. Kapadokya Sıcak Hava Balon Uçuş Sahası

Kapadokya denilince Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kayseri, Kırşehir illerini içine alan bölge akla gelmektedir. Çekirdek Kapadokya olarak adlandırılan doğal, tarihi ve kültürel ve peribacası oluşumlarının en iyi gözlemlenebildiği bölge ise Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp, Derinkuyu, Kaymaklı, İhlara ve çevresinden ibarettir (Solmaz ve Şahin 2011).

Nevşehir Kapadokya balon uçuş sahası SHGM, slot uygulama talimatı ile meteorolojik açıdan üç sektöre ayırılmıştır. Şekil 1’de Kapadokya Bölgesi balon uçuş sahası sektörleri yer almaktadır. A Sektörü: Balon uçuş sahasının kuzey sınırı ile 38o 40’ 25”K paraleli arasındaki bölgeyi ifade etmektedir. B Sektörü: 38o 40’ 25”K ile 38o 35’ 44”K paralelleri arasındaki bölgeyi ifade etmektedir. C Sektörü: 38o 35’ 44”K paraleli ile balon uçuş sahasının güney sınırı arasındaki bölgeyi ifade etmektedir.

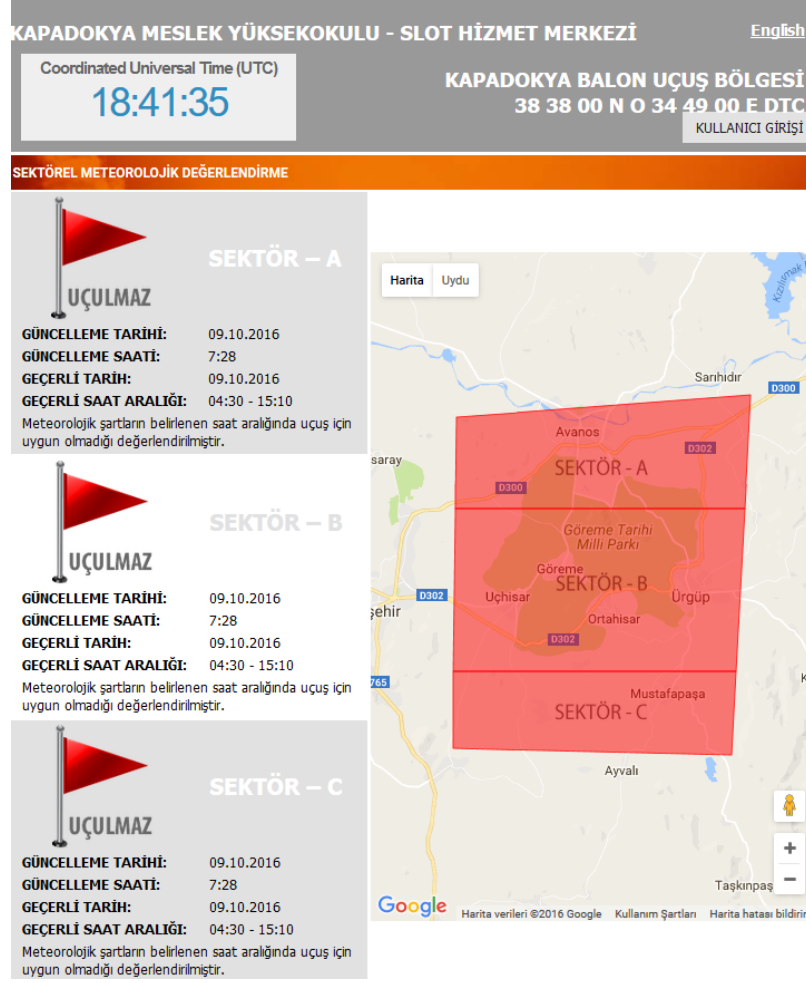
Görsel olarak kuzeydeki 38o 40’ 25”K paraleli ‘Çavuşin İlköğretim Okulu’, ‘Zelve Açık Hava Müzesi önündeki kavşak’ ve ‘Devrent Seyir Alanı’ndan; güneydeki 38o 35’ 44”K paraleli ise ‘Nevşehir Kapalı Cezaevi’ ile Ortahisar – İbrahimpaşa stabilize yol kavşağından geçmektedir (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2015).

Şekil 1. Kapadokya Bölgesi balon uçuş sahası sektörleri
Kaynak: Kapadokya Meslek Yüksekokulu -Slot Hizmet Merkezi

2.3. Balon Uçuşu Meteorolojik Değerlendirmesi ve Yayınlanması

Kapadokya Bölgesi balon uçuşları, uçuş sahasına ait uçuş öncesi meteorolojik durumların incelenmesi, raporların analizi, koordinasyonu ve meteorolojik değerlendirmenin yapılması ve Slot Hizmet Merkezine (SHM) iletilmesi ile başlamaktadır. Meteorolojik değerlendirmeler 12 (on iki) pilottan oluşan Meteorolojik Değerlendirme Grubu (MDG) ile belirlenmektedir. MDG, birinci uçuş sabah, ikincil uçuş öğle ve öğleden sonra uçuşları için, meteorolojik verilere dayalı olarak uçuş sahasında fiziki kontroller yaparak ön değerlendirme yapar. Görevlendirilmiş olan MDG pilotları, sorumlusu olduğu bölgelerin meteorolojik ön değerlendirmesini SHM'ne iletir. SHM bu bilgileri kayıt altına alır (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2018). Ayrıca meteorolojik değerlendirmeleri <http://shm.kapadokya.edu.tr> internet adresinde, uçuşlara ait işaretlerle kırmızı bayrak (uçulamaz), sarı bayrak (hazırlık yapılabilir ama uçulamaz) ve yeşil bayrak (uçulabilir) olarak yayımlar. Şekil 2'de belirtilen gün için uçuş sahası meteorolojik değerlendirme raporu görülmektedir. Şekil 2'de web sayfasında yer alan bildirim, meteorolojik veriler doğrultusunda ilgili gün ve zaman aralığında planlanan uçuşlara dair bağlayıcı niteliktedir. Kırmızı ve Sarı bayrak durumlarında balonlara kalkış uygunluğu verilmeyecektir. Yeşil bayrak durumunda nihai uçuş kararı pilot ve işletme sorumluluğunda izin verilmektedir. Kırmızı ve/veya sarı bayrağın ilan edildiği durumlarda yalnızca öğretmen pilot ile beraber yapılacak eğitim uçuşları gerçekleştirilebilmektedir.

Şekil 2. Kapadokya uçuş sahası meteorolojik değerlendirme
Kaynak: Kapadokya Meslek Yüksekokulu -Slot Hizmet Merkezi

Kapadokya balon uçuş sahası içerisinde işletmeler sabah uçuşu ve öğleden sonra uçuşu olmak üzere, günde iki kez uçuş gerçekleştirebilmektedirler. Sabah uçuşu (İlk Periyod) gün doğumundan 30 dakika öncesiyle, yerel saat 11.00 arasında, öğleden sonra uçuşu (İkinci Periyod), yerel saat 14.00 ile günbatımı arasındaki sürede uçuş yapabilmektedirler. Uçulabilir gün sayısı meteorolojik verilerin değerlendirilmesi sonucunda oluşmaktadır.

Neveşehir Kapadokya balon uçuş sahasında, sabah uçuşunda aynı anda en fazla 100 balon, öğleden sonra uçuşunda aynı anda en fazla 50 balon ticari uçuş yapabilmektedir. Kapadokya Bölgesi'ndeki slot dağılımının düzenlenmesinde, uçulabilir gün sayısı ile işletme kullanım kapasiteleri dikkate alınmaktadır.

3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Kapadokya Bölgesine ait turistik çekicilikler ve bölgeye etkileri pek çok akademik çalışmaya konu olmasına rağmen sıcak hava balonculuğu ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca literatürde, bu çalışmaya konu olan sıcak hava balonculuğunun ne zaman başladığı ve nasıl geliştiği ile ilgili bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Ancak, Özel ve Kozak, (2016) Kapadokya'da ki turizm endüstrisine yönelik "Sosyal Değişim Teorisi" kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak gerçekleştirdikleri nitel araştırmada, Kapadokya Bölgesi'ndeki turizm faaliyetlerinin ekonomik etkilerinden bahsederken "sıcak hava balonculuğunun" önemli bir yeri olduğu vurgulamaktadır. Ayrıca, balonculuğun bölgede yerel halk için kayda değer bir istihdam oluşturduğu, bu yeni iş alanlarında (balonculuk şirketleri- balon pilotluğu ve yer ekibi) direk ve dolaylı olarak yaklaşık 2000-2500 kişinin çalıştığını belirtilmiştir.

4. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 2005). Görüşme türleri, yapılandırılmamış, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış şeklinde olabilmektedir (Punch vd. 2005).

Bölgenin önemli bir çekicilik unsuru ve turistik ürünü haline gelmiş olan sıcak hava balonculuğunun tarihsel gelişimini ve bölgeye etkilerinin belirlenmesine yönelik yürütülen bu araştırmada, en doğru ve kapsamlı bilginin elde edilebileceği kişilere ulaşılması hedeflenmiştir.

Bu hedefle uyumlu olarak, mevcut işletmeler ile ön görüşmeler yapılmış ve ilk uçuşlar, ilk işletmeler, ilk pilotlar belirlenmeye çalışılmıştır. Başlangıçta önerilen bir kişiye ulaşarak, kısa zamanda o kişinin verdiği bilgiler ile liste genişlemiş ve sonuçta on kişilik liste oluşturulmuştur. Doğru isimlere ulaşıldığı, bölge turizminde söz sahibi olan ilgili meslek birlikleri üyeleri, turizm sektörü yatırımcıları ve yöneticileri ile yapılan görüşmeler aracılığıyla ve özellikle başvuru alan her bir kişi tarafından teyit edilmiştir. Bahsi geçen kişilerin araştırmada veri toplanacak katılımcılar olarak seçilmelerinin nedenleri Kapadokya’da balon turizminin ortaya çıktığı ilk yıllara tanıklık etmiş olmaları ve/veya bugünkü Kapadokya balonculuğunda söz sahibi olmaları ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmalarıdır.

Ayrıca balon işletmelerinin katalogları ve medyada yer alan konu ile ilgili haberler de taranarak, oluşan listenin, nihai kaynak kişi listesi olmasına karar verilmiştir.

Tespit edilen kişilerle yapılacak görüşmelerde yarı yapılandırılmış bir görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Görüşme Soruları

• Kapadokya’da balonculuk faaliyetlerine ne zaman başladınız?
○ Kaç yıldır balonculuk faaliyetinde bulunuyorsunuz?
○ Balonculuk faaliyetine sizi yönelten sebepler nelerdi?
• Sizin de tanık olduğunuz Kapadokya’da Balon tarihçesini anlatabilir misiniz?
• Kapadokya’da bildiğiniz İlk turistik uçuşlar ne zaman başlamıştır?
• Sadece balona binmek için Kapadokya’ya gelen yerli yabancı turist var mı?
• Balonculuğun geleceğini nasıl görüyorsunuz?
• Kapadokya turizmi için sıcak hava balonculuğu ne anlama gelmektedir? Önemi nedir? Geçmişten bugüne nasıl değişmiştir?
• Geçmişten bugüne sıcak hava balonculuğunda karşılaştığınız güçlükler nelerdir? Bu güçlükler nasıl aşılmıştır?
• Kapadokya’nın destinasyon imajını düşündüğünüzde balonun bu imaj algısı içindeki rolü nedir?
• Geçmişten bugüne Kapadokya’nın imaj algısı nasıl değişmiştir?

On katılımcı ile yapılan görüşmeler 24 Haziran 2016 ile 04 Ocak 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tablo 3’de görüşme yapılan katılımcıların isimleri, ünvanları, görüşme yerleri, tarih ve süreleri yer almaktadır.

Tablo 3: Nitel Çalışma Kapsamında Görüşülen Katılımcıların Listesi

Katılımcı	Katılımcı Ünvan	Görüşme Yeri / Yöntemi	Görüşme Tarihi /	Süre Dk.	Seçilme Nedeni
Levent Nuray	Kapadokya Balon Genel Müdürü/ Balon Pilotu	Nevşehir/Göreme/ Görüşme	24.06.2016	25	Bölgede ilk kurulan balon İşl. G.müdürü
Mike Green	Butterfly Balon / Balon Pilotu	Nevşehir/Göreme / Görüşme	24.06.2016	66	Meteoroloji Mühendisi-pilot
İsmail Keremoğlu	Crystal Balon / Balon Pilotu	Çek Cumhuriyeti / Online	08.07.2016	-	Bölgenin ilk balon pilotlarından
Ömer Tosun	Musseum Otel / İşletme sahibi	Uçhisar / Görüşme	15.07.2016	33	İlk balon şirketi sahibi
Hasan Ezel	Ezair Balon/ İşletme sahibi	Çavuşin / Görüşme	24.08.2016	35	Türk Hava Kurumu ilk balon pilotu
Mustafa Aga	Sivil Havacılık koordinasyon yetkilisi	Nevşehir /Görüşme	14.10.2016	30	Balon koordinasyon yetkilisi
Kaili Kidner	Emekli / (Bölgenin ilk balon pilotu)	Online	20.09.2016	-	Bölgenin ilk balon pilotu
Lars Eric Möre	Emekli / (Bölgenin ilk balon pilotu)	Online	20.09.2016	-	Bölgenin ilk balon pilotu
Biröl Özdemircan	Pilot	Nevşehir / Görüşme	04.01.2017	20	İşletme Müdürü
Hakan Benek	Öğretim Görevlisi	Nevşehir/ Görüşme	24.10.2016	15	İlk Balon İşletmesi ofis çalışanı

Görüşmeler online ve yüz yüze şeklinde yapılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler ortalama 25 dakika sürmüştür. Bölgeden ayrılan ve başka şehir ve ülkelere yerleşen katılımcılara sorular e-posta yoluyla iletilmiş ve cevapların yazılı olarak iletmeleri istenmiştir. Yapılan tüm görüşmelerin video ve e-posta kayıtları alınmıştır. Ardından, video ve e-posta dosyaları incelenmiş ve görüşmelerin deşifreleri araştırmacı tarafından yapılarak görüşülen her kişiye ait anlatı metinleri oluşturulmuştur.

4.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlilik araştırılan olgunun, olduğu biçimiyle ve olabildiğince tarafsız gözlemlenmesi anlamına gelmektedir. Nitel araştırmalarda geçerliği artırmak için çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi gibi bazı ek stratejiler kullanması gerekir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu araştırmada, geçerliğin sağlanması için çeşitleme ve katılımcı teyidi yöntemleri kullanılmıştır. Veri kaynaklarını çeşitlendirilmesi amacıyla, Kapadokya bölgesinde balonculuk sektörünün değişik kademelerinde çalışmış katılımcılar araştırmaya dâhil edilerek farklı algıların ve yaşantıların birbirini teyit eden görüşleri ortaya konulmuştur.

LeCompte vd. (1982) göre nitel araştırmaların güvenilirliği ile ilgili önerilen stratejilerden birisi toplanan verilerin betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmasına ilişkindir. Bu nedenle araştırmanın güvenilirliği açısından yapılan görüşmeler neticesinde oluşan bulgulara hiçbir yorum katılmadan betimsel yaklaşımla, olduğu gibi okuyucuya sunulmuştur.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular, araştırmada yanıtı aranan sorulara paralel olarak ele alınmaktadır. Bu açıdan, iki bölüme ayrılan bulgulardan ilki Kapadokya sıcak hava balonculuğunun tarihçesi ve gelişim sürecine ilişkindir. Bulguların ikinci bölümünde ise sıcak Hava balonculuğunun Kapadokya Bölgesi üzerindeki etkileri sunulmaktadır.

5.1. Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğunun Tarihçesi ve Gelişim Süreci Üzerine Elde Edilen Bulgular

Kapadokya'nın bugün itibariyle ticari balonculuk potansiyeli bakımından dünyada önemli bir yere sahip olduğu ve bunun bir rastlantı olmadığı söylenebilir.

Bilinen tarih çerçevesinde balonculuğun Kapadokya'da ne zaman başladığı ve bugünkü haline nasıl geldiği konusunda şimdiye kadar bilimsel bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi amacı ile yapılan bu araştırmada Kapadokya'da Balonculuk faaliyetlerinin hangi tarihte başladığına dair katılımcılardan elde edilen bilgiler derlenerek, özetlenmiş ve Tablo 4 oluşturulmuştur. Balonculuk tarihçesi oluşturulurken katılımcıların anlatımları değerlendirilmiş ve bu değerlendirmelerin birbirini teyit etmesine dikkat edilmiştir. Böylelikle kişi ve kurumlara ayrıcalık tanınmamasına özen gösterilmiştir.

1980'li yıllarda Kapadokya'daki turistik (ticari) balonculuğun başlamasında üç temel olayın etkili olduğu tespit edilmiştir.

1.Olay: 1980'li yıllarda teyp kasetçiliği Türkiye'de çok önemli bir sektör haline gelmiş sanatçılar önemli kaset firmaları ile anlaşmalar yaparak çok önemli satış rakamlarına ulaşarak önemli gelirler elde etmişlerdir. Bu durum sektörde rekabeti artırmış ve kaset firmaları reklamlarla rekabette öne çıkmaya çalışmışlardır. Raks kasetçilik sıcak hava balonlarını reklam amaçlı kullanan ilk şirket olmuştur. Şirket 1984-1987 yılları arasında Türkiye'nin değişik şehirlerinde uçuşlar gerçekleştirmiştir. O dönemde Raks kasetçilik şirketi adına balon pilotluğu yapan Hasan Ezel ve Bilge Ezel kardeşler Kapadokya Bölgesi'nde turistik balon faaliyetlerinin başlamasına öncülük etmişlerdir. (Benek, 2016; Bölükbaşı, 2013; Ezel, 2016; Green, 2016).

2.Olay: 1990 yılında Buddy Bombard isimindeki Fransız turizmciye ait "Bombard Society in France" şirketi turistlere yönelik dünyanın değişik yerlerinde egzotik balon turları düzenlemektedir. Buddy Bombard topluluğu, 1990 yılında Kapadokya Bölgesi'nde balon uçuşu yapacak Amerikalı bir grup organize etmiştir. Buddy Bombard grubunda baş balon pilotu olarak çalışan, İsveçli Lars-Eric Möre, 1990 yılının Eylül ayında Kapadokya'ya ilk resmi geziyi gerçekleştirmek üzere seçilmiştir. Amerikalı turistlerin kabulüne müteakip, 4 haftalık deneme uçuşları esnasında Lars-Eric Möre Kapadokya'daki hava akımlarının balon uçuşları için mükemmel olduğunu keşfetmiştir. Bu durum daha sonra Lars-Eric Möre ve eşi Kaili Kidner tarafından Kapadokya'daki ilk lisanslı balon şirketinin (Kapadokya Balon) kurulmasına temel oluşturmuştur (Aga, 2016; Bombard, 2013; Ezel, 2016; Kidner ve Möre, 2016; Nuray, 2016).

3.Olay: Kapadokya'da 1989 yılından bu yana hızla gelişen balon turları, 1997'de, I.Dünya Hava Oyunları'nın Kapadokya'da organize edilmesinin ardından yeni bir ivme kazanmıştır (İşçen, 2008). Kapadokya'nın simgelerinden biri olmaya başlayan balonlarla yapılan turlar, bölgenin eşsiz güzelliğini yürüyerek ulaşılamayan noktaları görmenin en etkili yolu olmuştur (Nuray, 2016). Katılımcıların anlatılarından elde edilen bilgiler çerçevesinde yukarıda bahsedilen temel olaylar dikkate alınarak Kapadokya'da sıcak hava balonculuğunun gelişimi kronolojik olarak yıllara göre Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: 1984-1997 Yılları Arası Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğunun Gelişimi

Yıllar	Yer	Amaç	Şirket	Pilotlar	Lisans
1984	Türkiye geneli (Kapadokya)	Reklam amaçlı	Raks Kasetcilik	Serdar Kalyoncu, Hasan ve Bilge Ezel	Firma lisansı tespit edilemedi.
1987	Kapadokya	Turistik Tanıtım	Ezel Havacılık / Camel Tour/ İzmir (Camel Havacılık)	Hasan ve Bilge Ezel	Firma lisansı tespit edilemedi.
1988	Türkiye turu (Kapadokya)	Türk-Amerikan dostluk turları.	Forbes Magazin/Amerikalı milyarder Malcolm Forbes	Hasan ve Bilge Ezel	Lisanssız
1990/ Eylül	Kapadokya	Turistik-Ticari amaçlı olup resmi olarak sportif uçuş olarak bildirilmiştir.	Fransız Buddy Bombard Society	Lars- Eric Möre (Bombard Society baş pilotu)	Sportif Lisans
1991	Kapadokya	<i>Robinson Club – Nevşehir (Kendi müşterileri için 2 adet balon ile turistik balon turları)</i>	Robinson Club (Lykia Lodge)- Alman TUI	Lars- Eric Möre, Kaili Kidner, Hasan ve Bilge Ezel, İsmail Keremoğlu (THK denetleyici pilot)	1991-1993 arası lisanssız 1993 yılında ilk ticari lisans alındı. (THK)
1997	Türkiye 7 ayrı bölge- Kapadokya	1.Dünya Hava Oyunları (Yarışma-15-20 Balon)	THK (Türk Hava Kurumu)	Katılımcı Pilotlar	Yarışma
1997	Kapadokya	Turistik	Kapadokya Balon	Şirket sahipleri Ömer Tosun, Lars- Eric Möre, Kaili Kidner	Ticari Lisanslı TR-B-001

Tablo 4’den anlaşılacağı üzere Kapadokya’da baloncuğun alternatif bir turizm çeşidi olarak kullanılabileceği fikri 1980’li yıllarda keşfedilmiştir. Önceleri resmi bir statüsü olmayan bu turlar, Kapadokya Balon’ un 1997 yılında ilk ticari lisanslı uçuşu gerçekleştirmesiyle, resmi statüsüne kavuşmuştur. 1997 yılından sonraki dönemde ise bölgede ticari balonculuk şirketleri önceleri Türk Hava Kurumu ve sonrasında SHGM tarafında lisanslı bir faaliyet olarak takip edilmiştir. Tablo 5’de kronolojik olarak 1997-2018 yılları arasında lisanslı balon şirketlerine ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5: 1997-2018 Yılları Arası Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğunun Gelişimi

Yıllar	Yer	Amaç	Şirket	Lisans
1997/ 2018	Kapadokya	Turistik	Kapadokya Balon	TR-B-001
	Kapadokya	Turistik	Göreme Balon	TR-B-002
	Kapadokya	Turistik	Ezel Havacılık (Ez-air)	TR-B-003
	Kapadokya	Turistik	Cihangiroğlu Havacılık	TR-B-004
	Kapadokya	Turistik	Sultan Balonculuk	TR-B-005
	Kapadokya	Turistik	Uluer Havacılık (Anatolia)	TR-B-006

Kapadokya	Turistik	Göktürk Balonculuk (Skyway)	TR-B-007
Kapadokya	Turistik	Ürgüp Balonculuk	TR-B-008
Kapadokya	Turistik	Pelikan Havacılık	TR-B-009
Kapadokya	Turistik	Han Havacılık	TR-B-010
Kapadokya	Turistik	Kapadokya Kaya	TR-B-011
Kapadokya	Turistik	Royal Balon ve Hacılık	TR-B-012
Kapadokya	Turistik	Atmosfer Balonculuk	TR-B-013
Kapadokya	Turistik	Sultan Kelebek Turizm	TR-B-014
Kapadokya	Turistik	THK Gökçen Havacılık	TR-B-015
Kapadokya	Turistik	Discovery Havacılık	TR-B-016
Kapadokya	Turistik	Gökyüzü Balonculuk	TR-B-017
Kapadokya	Turistik	Başkent Havacılık	TR-B-018
Kapadokya	Turistik	Mavi Ay Havacılık	TR-B-019
Kapadokya	Turistik	Arıkan Havacılık	TR-B-020
Kapadokya	Turistik	Air Kapadokya	TR-B-021
Kapadokya	Turistik	Samanyolu Havacılık	TR-B-022
Kapadokya	Turistik	Ses Balonculuk	TR-B-023
Kapadokya	Turistik	Maccan Balonculuk	TR-B-024
Kapadokya	Turistik	Özarslan Balonculuk	TR-B-025

(Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2018)

2000’li yıllardan sonra hızla gelişim gösteren Kapadokya Balonculuğu bugün bölgede 25 balon şirketi ve 258 balon ile önemli bir sektör haline gelmiştir (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, 2018).

5.2. Sıcak Hava Balonculuğunun Kapadokya Bölgesi Üzerine Etkileri

5.3. Ekonomik Etkiler

Kapadokya Bölgesi’nde yapılan balonculuk faaliyetleri bölge ekonomisine olumlu etkileri oluşturmuştur. Balon turlarının satışından bölgedeki acenteler, oteller, rehberler komisyon olarak gelirlerini artırmışlardır. Bölgedeki balonculuk faaliyeti çarpan etkisi oluşturmuştur. Balonculuk sayesinde bölgede yeni istihdam alanları gelişmiştir. Bir balon turu esnasında bilet satışları için ofis elemanlarına, turistlerin taşınması için şoförlere, yer ekibi için yardımcı personele ihtiyaç duyulmaktadır. Bugün 25 balon şirketi ile her gün 150 balonun uçtuğu düşünüldüğünde binlerce çalışanın istihdam edildiği, önemli bir sektör haline gelmiştir (Aga, 2016; Green, 2016; Keremoğlu, 2016; Kidner ve Möre, 2016; Nuray, 2016).

5.4. Çevresel Etkiler

Bölgede balon sektörünün oluşturduğu olumlu ekonomik etkilere rağmen, doğal yaşam alanları ve çevre üzerinde olumsuz etkileri de görülmektedir. Balonların yükselmesi için kullanılan gazların üzüm bağlarına ve ağaçlara zarar verdiği katılımcılar tarafından belirtilmektedir (Tosun, 2016). Bölge sakinleri ve işletme sahipleri, doğaya verilen zararları giderebilmek için ağaçlandırma projeleri başlattıklarını, on yılda yaklaşık 300 ağaç diktiklerini belirtmektedirler. Ayrıca balonların kalkışı esnasında oluşan toz bulutlarının Kapadokya’nın eşsiz manzarasını belli bir süre bozduğunu da söylemektedirler (Özel ve Kozak, 2016; Tosun, 2016). Balon uçuşlarının çevreye olumsuz etkilerine rağmen, olumlu ekonomik etkilerinden dolayı bölge sakinlerinin bu durumu göz ardı ettikleri katılımcılar tarafından belirtilmektedir (Tosun, 2016). Nitekim Abdollahzadeh ve Sharifzadeh (2014) çalışmasına göre bir turizm bölgesinde yerel halkın ekonomik hedeflerinin, sosyal, çevresel ve fiziksel görüşlerinden daha ön planda olduğunu savunmaktadır.

5.5. Tanıtım Etkileri

Kapadokya’da balon deneyimi yaşayan turistler günümüz dijital dünyasında deneyimlerini sosyal medya iletişim ortamlarında paylaşarak, Kapadokya’nın tanıtımına gönüllü katkıda

bulunmaktadırlar. Ziyaretçilerin çektikleri fotoğraf ve videolar diğer müşterilerin gelmelerini sağlamaktadır (Keremoğlu, 2016; Nuray, 2016). Kapadokya balonculuğu bölgenin tanıtımına katkı sağladığı gibi (Özel ve Kozak, 2016), dünya markalarının da dikkatini çekmektedir. Mercedes, Kia, Efes Pilsen gibi markalar balon kubbelerine kendi logolarının yerleştirilmesi için balon şirketleriyle anlaşmalar yapmaktadırlar (Nuray, 2016).

5.6. Mevsimsellik Sorununu Azaltıcı Etkileri

Bilindiği gibi, Türkiye’de ve dünyanın diğer turistik ülkelerinde talep, kitle turizminin oluşturduğu mevsimsel etkilere bağlı olarak dalgalanmaktadır. Nitekim, Kaya (2016) Kapadokya’ya olan turistik talebin 2011-2015 yıllarını kapsayan beş yıllık süreçte, Temmuz ve Ocak aylarında en düşük seviyesine ulaşmış olduğunu, Mart-Mayıs ve Eylül- Ekim aylarında ise en yüksek seviyede olduğunu ve dolayısıyla sert bir şekilde dalgalanmakta olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun Kapadokya açısından sıcak hava balonculuğunun yaygınlaşması ile birlikte azalış gösterdiği düşünülmektedir. Nitekim araştırma katılımcılarının da ifade etmiş olduğu gibi, bölge topografik ve meteorolojik özelliklerinden dolayı yılın neredeyse 300 günü uçuşa elverişlidir. Bu sayede bölge yılın her mevsimi turist çekebilmektedir (Ezel, 2016; Tosun, 2016).

5.7. Kapadokya Bölgesinde Balonculuk ve İmaj Değişimi

Destinasyonların pazarlanmasında en önemli koşullardan biri etkili bir imaj oluşturmaktır (Oppermann, 1996). Bu bağlamda önemli bir turizm bölgesi olan Kapadokya, kendisi bir turistik ürün olarak, bir turizm ürününü oluşturan tüm özellikleri taşımaktadır. Bu özelliklerinin yanı sıra UNESCO tarafından tescilli vadileri, peri bacaları, yeryüzü şekilleri ile turistlerin zihninde önemli bir yere sahiptir. Dünya genelinde Kapadokya imajı denilince ilk akla gelen unsurlar bu doğal ve kültürel varlıklar olmuştur. Ancak başlangıçta tanıtım ve sportif faaliyetler olarak gelişen ve son 20 yıl içerisinde bölgenin en önemli turistik ürünü haline gelen Kapadokya balonculuğu, bölge imajının gelişmesine hatta değişmesine neden olmaktadır. Bu değişimin kanıtları olarak görüşülen katılımcıların şu sözleri gösterilebilir;

“Kapadokya dediğiniz zaman Avrupa’nın neresine giderseniz gidin balon akla gelir” (Ezel, 2016).

“Kapadokya’yi düşündüğünüzde artık ilk akla gelen şey “balon” olmaktadır” (Keremoğlu, 2016).

“Turistlere yapılan anketlerde mutlaka ve mutlaka büyük çoğunlukla kesinlikle balon en unutamadıkları, “balon” birinci sırada çıkıyor” (Nuray, 2016).

“Başrol oyuncusudur” (Aga, 2016).

“Kapadokya ve Balonculuk muhakkak ki birbiriyle eş anlamlı hale gelmiştir” (Kidner & Möre, 2016).

“Geçmişte, şarap, çanakçılık, peri bacaları gibi bölgeyi oluşturan temel öğelerin arasına Balonculukta katılmıştır. Hatta diğerlerini gölgede bırakmıştır” (Özdemircan, 2017).

Ayrıca Tucker (2010) yaptığı çalışmada Kapadokya’nın sıcak hava balonu ile eş anlama geldiğini ve turistlerin, Kapadokya tatil deneyimlerinde mutlaka yapması gereken bir etkinlik olduğunu vurgulamaktadır. Bir başka bakış açısıyla balon deneyiminin, Kapadokya’nın var olan imajını daha da güçlendirdiği söyleyebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmaya ait bulgularda öncelikle; Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğunun bugüne kadar hiçbir araştırmaya konu olmamış tarihesinin ortaya çıkarılması ve böylelikle bugün dünya

çapında öneme sahip Kapadokya sıcak hava balonculuğunun tarihçesinin turizm literatüründe yer alması sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bölgede balonculuk faaliyetlerinin bugünkü konumuna gelmesinde çok önemli katkıları olan kişi ve kurumların gerek bugünkü akademik çevrelerce gerekse gelecekte bu konu üzerine çalışma yapacak genç araştırmacılar tarafından bilinirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Araştırma bulgularına göre, Türkiye’de ilk sıcak hava balon uçuşları 1984 yılında Raks Kasetçilik tarafından reklam amaçlı ve yolcusuz olarak gerçekleştirilmiştir. İlk balon pilotları **Serdar Kalyoncu, Hasan ve Bilge Ezel** kardeşlerdir. Daha sonra Hasan ve Bilge Ezel kardeşler İzmir’de Ezel Havacılık, Camel Tur’u kurarak ilk balon şirketini faaliyete geçirmişlerdir. Kapadokya’da ilk turistik balon uçuşu, Fransız “**Buddy Bombard Society**” şirketi tarafından, baş pilotu **Lars Eric Möre** olmak üzere, 1990 Eylül ayında gerçekleştirilmiştir. Kapadokya’da ilk lisanslı (Ticari lisans no: TR-B-001) balon şirketi, 1997 yılında, Ömer Tosun, Lars- Eric Möre, Kaili Kidner tarafından “**Kapadokya Balon**” ismiyle kurulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde, Sıcak Hava Balonculuğunun Kapadokya Bölgesi üzerine etkilerine ait bulgulara yer verilmiştir. Bulgular balonculuk faaliyetlerinin bölgeye çok olumlu katkıları olduğuna işaret etmektedir.

Yeni balon firmalarının kurulması, pazarın büyümesi ile sonuçlanmakta, belgenin turizm gelirleri ile turizm sektöründe istihdam artmaktadır. Ayrıca, balon turu satışları, bu satışlara aracılık etmekten doğan bir komisyon gelirinin de oluşmasına neden olmuştur. Balon sahibi olmadıkları halde, acenteler, oteller ve rehberler komisyon geliri elde eden belli başlı kesimlerdir. Balon turlarının, gelir etkisi kadar önemli bir başka getirisi de bölgede turizm kaynaklı istihdamı artırıcı etkisidir. Ofis elemanları, balon pilotları, yer ekibi, sürücüler, balon uçuşlarında istihdama konu olan pozisyonlardan bazılarıdır. Katılımcıların ifadelerine göre, bugün sektörün 2000 civarı kişi istihdam ettiği düşünülmektedir. Gerek yaratılan gelir gerekse istihdam dikkate alındığında, Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğu çarpan etkisi yüksek bir ekonomik aktivite olarak dikkat çekmektedir.

Kapadokya’ da sıcak hava balon turlarının gösterdiği sektörel gelişim, günümüzde gözlemlenen resimli/videolu sosyal medya paylaşımları sayesinde hızlı ve etkili bir tanıtıma da aracılık etmektedir. Kapadokya ziyaretçilerinin büyük bir kısmı gerek balon turlarına katılarak gerekse balonların kalkışını izleyerek, fotoğraf/video çekmekte ve bu içerikleri zaman kaybetmeden sosyal medya hesaplarında paylaşmaktadırlar. Post modern dönemin önemli özelliklerinden biri olan, deneyim ve deneyimin paylaşarak yeniden yaratılması olgularının, çarpıcı bir biçimde izlendiği bu alan, Kapadokya balonculuğu ve Kapadokya imajının güçlenmesine ve tanıtımın gönüllü, hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak vermektedir. Nitekim Kapadokya’yı konu alan haber, tanıtım, reklam ve broşürler, geriye dönük olarak incelendiğinde, sıcak hava balonu görseline yer vermeyen bir haber ya da pazarlama iletişimi aracına rastlamak zordur. Sıcak hava balon deneyimi yaşayan ziyaretçilerin sosyal medya paylaşımlarının ve yorumlarının, Kapadokya’yı tekrar ziyaret niyeti, destinasyon imajı ve bu imajın değişimi üzerine etkileri, ileriki çalışmalarda araştırılması önerilen konular arasındadır.

Kapadokya sıcak hava balonculuğuna ilişkin bir başka tespit de uçuş gün sayısıdır. İlgili rakamlar incelendiğinde ve katılımcıların ifadelerine dayanarak, sıcak hava balon turlarının tüm yıla yayıldığı çıkarımına ulaşılmaktadır. Söz konusu bu durum, Kapadokya turizminde, balon turlarının yoğunlaştığı dönemden önce gözlemlenen, talebin mevsimsel dalgalanması sorununun azalmakta olduğuna işaret etmektedir.

Diğer taraftan, araştırma bulgularına göre, balon faaliyetlerinin çevre ve doğal yaşama olumsuz etkilerinin de olduğu belirtilmektedir. Bu durumun, göz ardı edilemeyecek kadar önemli olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar tarafından ifade edilen olumsuz çevresel etkilerin ilgili disiplinler tarafından derinlemesine araştırılması önerilmektedir. Özellikle sıcak hava balonlarında

kullanılan helyum gazının bölgedeki doğal hayatı nasıl etkilediği konusu, uçuşlardan önce ve sonra yapılacak hava analizleri ile ortaya konulabilir. Bazı katılımcıların belirttiği gibi, balon uçuşları esnasında ortaya çıkan toz bulutlarının doğal yaşam üzerine etkileri de bilimsel çalışmalara konu olması gereken bir diğer husustur. Bu toz bulutunun kaynağının balon kalkış ve iniş sahasında yapılan balon ve yolcu transferlerinden kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Balon turlarının en önemli özelliği bölgenin coğrafi güzelliklerinin balon üzerinden seyredilmesidir. Toz bulutları, bölgenin manzarasının bozulmasına neden olarak, balon üzerinden bölgenin seyri açısından olumsuzluğa neden olmaktadır. Bu sorunun da yetkililer tarafından en kısa sürede giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kapadokya için önemli bir turistik ürün haline gelmiş olan, sıcak hava balonu, aynı zamanda bir destinasyon çekim unsuru olarak bölgede sunulan diğer turistik ürünlerden farklılık göstermektedir. Söz konusu bu durum, katılımcıların da vurgulamış olduğu gibi, Kapadokya'nın destinasyon imajı ile sıkı sıkıya ilintilidir. Günümüzde, sıcak hava balonu imgesi, Kapadokya imajının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Sadece balon turlarına katılmak için Kapadokya'ya gelen yerli ve yabancı turistlerin olduğu ifade edilmektedir (Nuray, 2016; Ezel 2016; Keremoğlu, 2016).

Kapadokya sıcak hava balonculuğunu ele alan bu nitel çalışma keşifsel bir nitelik taşımaktadır. Çalışmanın bulgularında ortaya konulan, Kapadokya'da sıcak hava balonculuğunun gelişimi ve bu gelişimin sonuçları, ilerde bu destinasyonu ve benzer destinasyonları konu edinen açıklayıcı araştırma tasarımlarına ışık tutabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abdollahzadeh, G. and Sharifzadeh, A. (2014). Rural Residents' Perceptions Toward Tourism Development: a Study from Iran. *International Journal of Tourism Research*, 16(2), 126–136.
- Aga, M. (2016). Kaya Balloons Ticari Balon Pilotu, Balon Üretim Ve Bakım Merkezinde Kalite Müdürü, Sivil Havacılık Koordinasyon Yetkilisi, 1976 doğumlu, Lisans mezunu.
- Benek, H. (2016). Öğretim Görevlisi, 1984 doğumlu, Yüksek lisans mezunu.
- Bölükbaşı, T. (2013). Kapadokya'da İlk Balonu Kim Uçurdu? *Kokpit Aero web sitesi*, <http://www.kokpit.aero/turkiyede-balonculuk> adresinden 25 Şubat 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Bombard, B. (2013). Buddy Bombard Story. *Bombard Society, Inc. Website*, Retrieved 17 October 2016 from http://www.buddybombard.com/mc_presskit.php
- Ezel, H. (2016). Ez Air Balonculuk İşletme Sahibi, 1958 doğumlu, Lise Mezunu. Nevşehir.
- Green, M. (2016). Butterfly Balon, Balon Pilotu, 1960 doğumlu, Üniversite Mezunu, Nevşehir.
- İşçen, Y. (Mayıs 2008). Kapadokya'da Gün Balonlarla Başlar, *Peribacası Dergisi*. In Peri Bacası, Ankara.
- Karagöz, D. ve Özel, Ç. (2013). *Turizm Pazarlaması*, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, T. (2016). Cappadocia Visitor Profile Analysis: Axix Shifting, Reasons and Results. 2. *International Nevşehir Historical and Cultural Researches Conference*, Nevşehir (pp.1425–1452).
- Keremoğlu, İ. (2016). Crystal Balon İşletme Sahibi Çek Cumhuriyeti, 1967 Doğumlu, Lise Mezunu.
- LeCompte, M. D. and Goetz, J. P. (1982). Problems Of Reliability And Validity In Ethnographic Research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31–60.
- Mantı, G. (2014). Türkiye Havayolu Pilotları Derneği (Talpa). *Kokpitten Bakış*, 6(Temmuz,Eylül), 16. <http://www.talpa.org/wp-content/uploads/2014/11/sayi-31.pdf> adresinden 25 Eylül 2018 tarih
- Kidner, K. ve Möre, L. (2016). Kapadokya İlk Balon Pilotları, Lisans Mezunu.

inde erişilmiştir.

Nuray, L. (2016). Kapadokya Balon Genel Müdürü, 1975 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Nevşehir.

Oppermann, M. (1996). Convention Destination Images: Analysis of Association Meeting Planners' Perceptions. *Tourism Management*, 17(3), 175–182.

Özdemircan, B. (2017). Sky Way Baloons İşletme Müdürü, Balon Pilotu, 1968 Doğumlu, Lisans Mezunu, Nevşehir

Özel, Ç. H. and Kozak, N. (2016). An Exploratory Study Of Resident Perceptions Toward The Tourism Industry In Cappadocia: A Social Exchange Theory Approach. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(3), 284–300.

Özen, A. (2019). Kapadokya Bölgesinde Yaşanan Sıcak Hava Balon Deneyiminin Davranışsal Niyetler Üzerindeki Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Verimlilik Dergisi*, 1(2019), 165–198.

Punch, K. F. and Etöz, Z. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, (2015). Nevşehir Kapadokya Balon Uçuş Sahası Slot Uygulama Talimatı. *Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Web Sitesi*, <http://web.shgm.gov.tr/documents/sivilhavacilik/files/mevzuat/sektorel/talimatlar/SHT-BALON-SLOT.pdf> adresinden Kasım 2017 tarihinde erişilmiştir.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, (2018). Kapadokya Bölgesi Sıcak Hava Balon İstatistikleri (Resmi Yazı No. 29156034-401.04.99/E.136). Ankara.

Solmaz, F. ve Şahin, N. (2011). Kapadokya Geleneksel Konutlarının Mimari Özellikleri. *1.Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde (s. 238)*, Ankara: Grafiker Ofset Yayıncılık.

Tasci, A.D. and Gartner, W. C. (2007). Destination Image and Its Functional Relationships. *Journal of Travel Research*, 45 (4), 413–425.

Tosun, Ö. (2016). Musseum Otel İşletme Sahibi, 1958 Doğumlu, Lise Mezunu, Nevşehir.

Tucker, H. and Carnegie, E. (2014). World Heritage and The Contradictions of “Universal Value.” *Annals of Tourism Research*, 47, 63–76.

UNESCO, (2019). UNESCO World Heritage Centre - World Heritage List. Retrieved March 3, 2019, from UNESCO website: <http://whc.unesco.org/en/list/>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık. <http://shm.kapadokya.edu.tr/>

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Cappadocia region in Turkey is a very important region for tourism activities. Göreme National Park in Cappadocia is a UNESCO World Heritage Site in 1985 due to its natural and cultural characteristics. As of 2019, there are 1092 natural and cultural regions registered worldwide on the UNESCO World Heritage List. 845 of these are cultural, 209 are natural and 38 are mixed (cultural / natural) regions (UNESCO, 2019). Only 38 places in the world are both cultural and natural. Göreme National Park is located in 38 places. One of the most important activities for tourists visiting Cappadocia is hot air balloon tours. Hot air balloons fly over Göreme National Park. Hot air balloon tours are different from other touristic activities due to the necessity of special weather conditions and the need for organization. Considering the issues listed, few places in the world are suitable for hot air balloon tours. There are valleys of wind and floods in the Cappadocia Region for millions of years. In these valleys, air rivers are formed due to the temperature difference between day and night. These weather rivers are suitable weather conditions for hot air balloons. Thus, the hot air balloon can move horizontally and vertically between the valleys. Therefore, Cappadocia is known as an important hot air balloon flight center in the world (Özen, 2019).

In the last 20 years, significant investments have been made for the hot air balloon in Cappadocia. These investments managed to stand out in the world. There are 258 balloons from 25 registered balloon companies, 205 licensed balloon pilots and 210 land crew chiefs in the Cappadocia region.

The aim of this study is to determine when Cappadocia hot air ballooning started, how it developed in a historical process and its importance for the region.

Methodology

Qualitative research method and semi-structured interview technique were used in the study. Interviewing is a technique of data collection through verbal communication (Karasar, 2005). Interview types can be unstructured, structured, or semi-structured (Punch et al. 2005).

Semi-structured interview form was used in the study which used interview technique. The participants were asked 9 questions. Interviews with 10 participants were held between 24 June 2016 and 20 November 2016. Interviews were conducted online and face to face. The face-to-face interviews lasted an average of 25 minutes. Video and e-mail records of all interviews were taken. Then, the video and mail files were examined and the transcripts of the interviews were made by the researcher and narrative texts of each interviewee were created. The reasons why these people were selected as participants in the study were that they witnessed the first years of hot air balloon tourism in Cappadocia. They also have a say in today's Cappadocia hot air ballooning and volunteer to participate in the research.

Findings

According to the findings, the first hot air balloon flight in Turkey was carried out by Raks companies for advertising purposes in 1984. The first balloon pilots were Serdar Kalyoncu, Hasan and Bilge Ezel brothers. Later, the brothers Hasan and Bilge Ezel founded Ezel Aviation and Camel Tur in Izmir and started the first balloon company. The first tourist balloon flight in Cappadocia was carried out by French Buddy Bombard Society in September 1990, with the chief pilot Lars Eric Möre. The first licensed balloon company in Cappadocia (Commercial license number: TR-B-001) was founded in 1997 by Ömer Tosun, Lars-Eric Möre, Kaili Kidner. "Cappadocia Balloon" was established with the name.

In the second part of the research, the findings of the effects of Hot Air Ballooning on the Cappadocia Region are given. The findings indicate that ballooning activities have a very positive contribution to the region.

The establishment of new balloon companies results in the growth of the market, and the tourism revenues of the region increase employment in the tourism sector. In addition, balloon sales generated a commission income from intermediating these sales. Agencies, hotels and guides are the main groups that earn commission income even though they are not balloon owners.

Balloon tours have the effect of increasing tourism-related employment in the region. Office staff, balloon pilots, ground crew, drivers, some of the positions subject to employment in balloon flights. According to the statements of the participants, it is thought that around 2000 people are employed in the sector today. When both income and employment are taken into consideration, Cappadocia Hot Air Ballooning is remarkable as a multiplier effect economic activity (Aga, 2016; Green, 2016; Keremoğlu, 2016; Kidner ve Möre, 2016; Nuray, 2016).

Tourists who experience ballooning in Cappadocia voluntarily contribute to the promotion of Cappadocia by sharing their experiences in today's digital world in social media communication environments (Nuray, 2016).

Another determination regarding the hot air ballooning in Cappadocia is the number of flight days. When the relevant figures are examined, it is concluded that the hot air balloon tours are spread over the whole year. This indicates that the seasonal fluctuation of demand in Cappadocia tourism, which was observed before the peak of balloon tours, is decreasing (Ezel, 2016; Tosun, 2016).

The hot air balloon, which has become an important tourist product for Cappadocia, also changes the destination image. Today, the image of a hot air balloon has become an integral part of Cappadocia's image. It is stated that there are domestic and foreign tourists who come to Cappadocia only to participate in balloon tours (Nuray, 2016; Ezel 2016; Keremoğlu, 2016).

Conclusion and Discussion

Although hot air ballooning contributes significantly to the development of tourism in Cappadocia, it is stated that it has negative effects on the environment and natural life. As some participants pointed out, the effects of dust clouds on balloon flying on natural habitats should be subject to scientific studies. It is understood that the source of this dust cloud originates from balloon and passenger transfers at the balloon take-off and landing area (Tosun, 2016). Dust clouds cause deterioration of the landscape of the region, causing negativity in the course of the region over the balloon.

This qualitative study of Cappadocia hot air ballooning is exploratory. The development of hot air ballooning in Cappadocia and the results of this development will reveal the descriptive research designs that will address this destination and similar destinations.